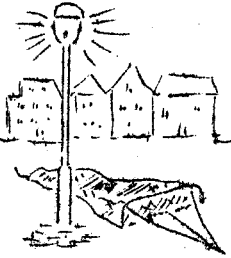

de Fey

NOVEMBER 1952 No. 11

Redactie : Bob Entrop Zeezwaluwstraat 201/203 Scheveningen Tel. 554210

TIENDAAGSE VELDTOCHT LANGS WEGEN EN KUSTEN VAN EUROPA -2-

Het wordt een moordende rit voor we om half twaalf in de avond Marseille binnenrollen. De heer Modest heeft een vissers relatie in Madrague-ongeveer 10 km voorbij Marseille-wonen, waar hij al eens eerder te gast is geweest. Op dit min of meer nachtelijke uur durven we de visserman niet meer uit zijn bed te bellen en zullen we trachten nog ergens een hotelkamer te bemachtigen. Het ene obscure hotel in het andere uit gaan we op zoek naar een gelegenheid waar wij zullen kunnen slapen, maar wat nog belangrijker is, waar 220 Volt stroom aanwezig zal zijn. Dan zullen we de set van 8 Erkoso's kunnen aansluiten, die de bunnen met vissen, heremieten etc. zullen doorluchten. Het zal een verademing betekenen voor de twee leden van de expeditie, die tijdens de rit maar steeds met de fietspomp hebben zitten pompen, om van dit karwijtje verlost te zijn.

En laat heel Marseille nu juist 110 Volt hebben!! De oplossing is dan gauw gevonden. We rijden door naar Madrague en zullen voor het huis van de visser in de auto de nacht doorbrengen. Lekker gaar, stijf en toch nog niet uitgerust worden we om ongeveer 7 uur wakker en kunnen dan genieten van een prachtig uitzicht over de zee met in de verte Marseille.

14 October Na onze "opwachting" gemaakt te hebben bij onze toekomstige gastvrouw-de baas is nog op zee en zal straks wel thuiskomen-betrekken we zo spoedig mogelijk de garage-tevens nettendroogplaats en zo lang als wij er zullen vertoeven ons "lab", keuken, slaapkamer en quarantainestation. Hier is de spanning weer 220 Volt en weldra zoemen de Erkoso's dat het een lieve lust is.

Op nog geen 25 meter van het kleine haventje, direct aan de rotsige kust ligt de garage. Werkelijk geen gekke plaats voor ons doel. Terwijl wij ons zo gerieflijk mogelijk installeren, komen de vissers met hun vaartuigjes, grote sloepen, de haven ingebromd. De zee is onstuimiger dan gisteren en als het zo blijft zullen ze wel niet meer uit gaan. Hoewel het bewogen wateroppervlak het waarnemen erg bemoeilijkt-hier is een bus met glazenbodem een uitkomst-verkennen we in de middag de rotsen langs en rond de haven, waarbij een flinke Zeehaas buit gemaakt wordt. Eveneens worden verschillende soorten Mollusken verzameld, die later gedetermineerd moeten worden. Immiddels wordt ook contact opgenomen met de vissers, omdat het natuurlijk ons doel is ook een keer mee ter visvangst te gaan. We vernemen dan, dat het sinds vorig jaar verboden is om met een kornet te vissen. Vorig jaar zijn er twee schepen geweest, die met een zeer fijnmazig net de gehele bocht tussen Madrague en Marseille afgevist hebben ter wille van de vismeelfabrieken. Om nu de visstand op verhaal te laten komen is het korren taboe. Pech voor ons natuurlijk. Verder deelt men ons mede dat het voor verschillende vissoorten o.a. de Girelle royale het goede seizoen niet meer is. Het is te koud -ong. 14 graden-en de dieren zijn naar dieper water weggetrokken. We zullen de moed echter niet laten zakken en zo spoedig mogelijk trachten juist voor ons speciale expeditiedoel alsnog een boot te charteren om ter visvangst te gaan. We kunnen toch

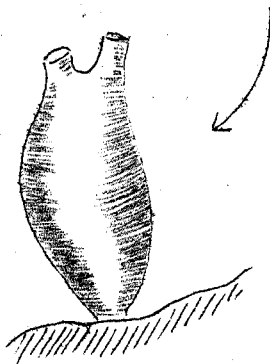
niet zonder vis thuis komen. We kunnen ons echter nu nog niet realiseren welke moeilijkheden dit boot charteren en het verkrijgen van een officiële vergunning met zich mee zullen brengen. De komende dagen zullen dit wel leren.

Tegen het vallen van de avond zullen we het nuttige met het aangename verenigen door een bezoek te brengen aan de oude haven van Marseille en de roezemoezige binnenstad met zijn typisch internationale havenstad-karakter.

We brengen o.m. een bezoek aan de vismarkt, waar de mooiste aquariumvis per pond te koop is. Jammer dat dat mooie spul allemaal dood is! De huisvrouwen vinden dit helemaal niet erg want voor hun betekenen deze visjes een primair onderdeel voor de typische Bouillabaisse—een speciale soep. Mandenvol zee-egels, steurkrabben van de overkant (Marokko) oesters, mosselen, Langoustes etc. etc. liggen op vochtig zeesla op de marktkramen uitgespreid. Drukke nauwe strater, waar nog laat op de avond alle winkels geopend zijn, waar ieder stukje gevel door een neonverlichting in bezit wordt genomen, schuift het publiek van allerlei nationaliteit, waaronder ook vier leden van een Midd. Zee-expeditie. Onze zwerftocht door Marseille, onze wederwaardigheden in allerlei gebakwinkels, ons gesnuffel langs allerlei Maisons waar begeerlijke "je brengt toch wat leuk voor me meertjes" voor de vrouwen thuis uitgestald liggen, och laat ik U die besparen. Laten we liever naar de spaarzaam verlichtte havenkant gaan om daar ons geluk met ons eigen kornet eens te gaan beproeven.

Maar kijk we zijn niet de enigsten, die daar op levende buit azen. Een oud mannetje scharrelt vlak langs de kant en haalt een viezig netje met wat visafval omhoog. Het visafval was het lokaas voor de steurkrabben, waar het hem om te doen is. Zijn vangst is niet groot... twee, drie exemplaren verdwijnen in zijn jaszak. Maar hij blijkt meerdere pijlen op zijn boog te hebben, want op verschillende plaatsen langs de havenmuur heeft hij blijkbaar zijn netjes uitgezet. Misschien scharrelt hij op zo'n manier toch nog een schamel maaltje op.

Wij zullen het wat grootscheepser proberen en zeulen ons net van het ene aanlegstijgertje naar het andere. Veel meer plaats om te trekken hebben we niet, want langs de kanten ligt het stampvol met kleine vissersboten. Toch schijnen we een fijne neus gehad te hebben, want de eerste trek is al niet voor niets geweest. Knapen van steurkrabben hippen en springen links en rechts in het rond, wanneer de kuil in het schijnsel van de straatlantaarn geleegd wordt. Maar kijk daar zit nog meer tussen: grote grondels in verschillende kleurvariateiten, een paling en een groot aantal melkwitte manteldieren (Ascidien) en wel *Phalusia mammillata*.

Na de eerste trek is het net al roetzwart van de stinkende bagger, die de havenbodem vormt. Het riekt ook niet bepaald naar parfum, maar romantisch is het zeker om schoonheden der zee uit Marseillaanse haven prut te grabbelen in 't schijnsel van de Lateerne. Vis, ja op de grondels na ontglippen ze allen aan het net. Bliksemsnel zie je ze wegschieten, en hoe vlug of je het net ook op haalt, steeds is het mis. Het water is te helder. Zelfs bij nachtelijk duister schijnen ze het net al vroeg genoeg gezien te hebben om zich uit de voeten te kunnen maken.

De praktijk heeft ons hier wel een tip gegeven voor een speciaal soort net, waarmede deze snelle zwemmers te verschalken zullen zijn. Dat moet dus voor een volgende keer bewaard worden. Daarom moeten we nu tevreden zijn met wat onze kor buit weet te maken. En het is toch nog heel wat als we eens een blik in de bunnen slaan.

Met het gewone schepnet kunnen we de heremietkrabben, die langs de steile havenmuur klauteren, losharken. We vangen twee soorten één met gladde rode poten en groene ogen, de andere met sterk behaarde poten, meer bruinachtig van kleur. Ze bewonen de sierlijkste slakkenhuizen. Ook vangen we enkele exemplaren, die op een kleine opening na, waar de poten uitsteken, geheel door een oranjekleurige spons ingekapseld zijn. Deze sponsen zijn ongeveer zo groot als een flinke aardappel.

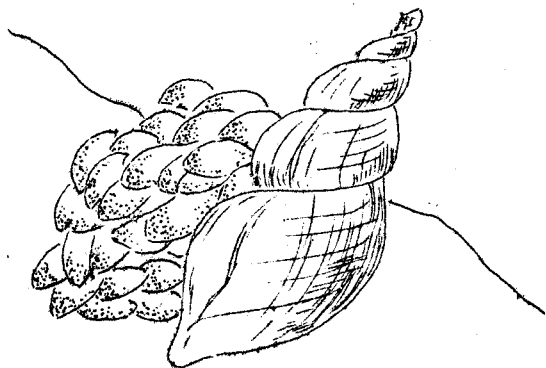
Ik ben nog vergeten te vertellen dat we s'middags reeds een bezoek hebben gebracht aan het Aquarium, tevens Museum. Wie echter het Institut Oceanographique in Monaco gezien heeft, hem valt dit aquarium bitter tegen. Het geheel maakt een min of meer onverzorgde indruk, ietwat armoedig van opzet en onderhoud. Het is stadseigendom en heet officieel Station Marine d'Endoume. Om een voorbeeld te noemen: Van de ongeveer 12-15 aquaria waren er zeker drie met sterk gebarsten voorruit. En kennelijk waren deze barsten niet van vandaag of gisteren. Vermoedelijk zal ook dit museum met financiële moeilijkheden te kampen hebben.

15 October. Vandaag beginnen onze pogingen om een boot te bemachtigen, waarmee we een vistochtje op zee zullen kunnen maken. Het zoeken naar contact-wat mogelijk was in het cafetje van "Tante Marie", waar de vissers hun anijsborrel komen drinken, draait op niets uit. Overal krijgen we het stereotype antwoord: "Streng verboden om met het s'peepnet te vissen". Dat dit verbod wel heel streng blijkt te zijn, getuigt de onwrikbare houding van de vissers in ons haventje van Madrague. Daarom besluiten we om in de middag met de wagen eens op verkenning uit te gaan in het verder op gelegen dorpje Les Goudes. Daar schijnt men wel bereid te zijn om te gaan vissen, mits we een officiële vergunning van de Marine kunnen krijgen. Hiertoe wordt de hulp ingeroepen van de directeur van het aquarium in Marseille, die zijn medewerking toezegt. Wel moeten we dan de verschillende gegevens als nummer van de boot, naam van de boot, naam van de schipper verstrekken. Dit betekent weer terug naar Les Goudes, waar de bewuste visser niet aanwezig is. Maar omdat in zo'n klein nest iedereen iedereen kent, komt de zaak toch voor elkaar. Wanneer we met de notities weer bij de Directeur terugkomen, zal hij vanavond-volgens zijn zeggen-de Marine even opbellen en kunnen wij morgenochtend de uitslag per telefoon krijgen. Er wordt echter-misschien wel typisch Frans- een nieuwe complicatie in het leven geroepen in de vorm van een zekere Monsieur Jourdan, Président des Prud'hommes pêcheurs. Deze moet als gezaghebbend persoon over over de vissers van Madrague en omgeving ook zijn toestemming verlenen. Dit houdt natuurlijk weer een bezoek aan Monsieur Jourdan in. Wie schildert echter onze verbazing, wanneer de heer Jourdan met schipperstrui en op gebloemde pantoffels in Madrague wordt aangetroffen. Hij blijkt echter een spaak in het wiel te willen gaan steken, is in ieder geval helemaal niet meegaand; vraagt waarom we juist naar Madrague zijn gekomen; wil geen risico lopen (alsof wij weer de hele baai willen afvissen) maar wordt door mij toch bewogen even te willen telefoneren met de directeur van het aquarium Marseille. Met Franse breedspzakerigheid en vreselijk veel armgezwaai-jammer voor hem want het was geen televisie-telefoon-raast hij in de hoorn van de telefoon. De Directeur schijnt hem echter wat te kalmeren en we vangen zoiets op als wetenschappelijk doel enz. enz.

Kort en goed hij gaat er toch eindelijk mee accoord, al kijkt hij ons aan als een Octopus. Het zou een onmogelijk vervelend en taai verslag worden, wanneer ik U in de finesses de verdere lijdensweg zou moeten beschrijven. Het voorspel heeft U mee gemaakt en de volgende keer leest de B.M.kring het uiteindelijke resultaat na meer dan 2 dagen worstelen, met de Franse "Autoriteiten" Het had iets van een Frans-Hollandse schaakmatch: zet en tegenzet, waarbij tenslotte toch de heer Jourdan schaakmat gezet werd. (Wordt vervolgd)

UIT HET ZOOLOGISCH STATION TE DEN HELDER door I. KRISTENSEN

Het aquarium te Den Helder vertoonde in de najaarsmaanden van 1952 de invloed van de zeer vroeg ingevallen winter. De Watertemperatuur der bakken is in November doorgaans ong. 12 gr. C., in 1952 echter slechts 8-9 gr. C., een temperatuur, die meestal pas in Januari bereikt wordt. Dit is voor zuidelijke diersoorten ongeveer de levensgrens en het gevolg was dan ook, dat eind November bijv. alle pijlstaartroggen het begeven hadden. Slechts enkele noordelijke dieren maakten van de nood een deugd. De slakdolf (Liparis) paaide dit jaar in het aquarium ruim een maand vroeger dan normaal: reeds in November lagen overal in de slakdolf-aquaria klompen witte eieren ter grootte van een okkernoot. Ook de wulk (Buccinum) was veel te vroeg. Normaal zien we in begin Januari de klompen van chitineuze eikapsels ontstaan, maar nu was het al eind November. Zo een grote bal wordt niet in één nacht gelegd, nee, dat duurt 14 dagen. De eerste nacht legt de wulk een aantal kapsels, die een bal vormen ter grootte van de wulk zelf. De volgende dagen gaat de productie minder snel, misschien een tiental per etmaal. Gedurende de volle twee weken blijft de wulk op zijn eigen eiklomp zitten en eet, geloof ik, niet. Pas als hij "uitgelegd" is

verlaat hij zijn eiklomp, die inmiddels een omvang van enige malen van de wulk bereikt heeft. Ook zien we herhaaldelijk, dat een 2de wulk zijn eieren vlak tegen, of bovenop een reeds bestaande of nog in wording zijnde eiklomp van een ander afzet. Soms kunnen zo enige klompen tezamen een "spons" van wel 20 cm doorsnee bereiken.

Eind November werd de eerste levende Octopus ontvangen, afkomstig van een 40 km. bewesten Den Helder. Het dier was inplaats van oranje-lila, grauw-wit als gevolg van verkleuming. Aanvanke-

lijk lag hij plat op zijn buik, met spiraalvormig opgerolde armen in de bak er ademde zelfs niet meer. Maar in het warmere aquariumwater kwam het dier weer op toeren: uit de trechter blies het water weer met kracht naar buiten en na een dag kreeg hij ook wat meer kleur. Aangezien de watertemperatuur in den Helder zo laag was - zodat het dier het hier toch niet erg naar zijn zin zou hebben, werd hij per auto door Artis afgehaald om het daar eens te proberen.

Tenslotte nog een zeer zeldzaam dier, dat ons bereikte: de Grote spinkrab (Maia squinado). Deze krab hoort veel zuidelijker thuis en mijdt de Noordzee angstvallig. Een paar jaar geleden ontvingen wij een wijfje en thans kregen wij een mannetje. Helaas had het dier het aan dek zo koud gehad, dat wij hem niet meer konden opkalefateren.

HET KAN ER NOG NET BIJ

Ja zo is het. Op deze laatste regels kunnen wij nog juist een belangrijke mededeling plaatsen. In December sluiten alle grote zaken en bedrijven hun boeken af. Onze penningmeester wil dat ook graag doen. Voelt U hem?? Er zijn nog enkele lieden, die nog een plukje contributie over 1952 (!!!) moeten betalen. Kom doe het nu nog even. Uw maandbladen liggen te wachten!

V A R I a M a P I T I M A

Mogen we onze lezers er nog eens even op attent maken, dat dit D E rubriek is, waarin zij hun waarnemingen over dieren en planten kunnen spuien? Weet U wat zo prettig is? Voor deze Va- Ma's heb je helemaal geen schrijverstalenten nodig. Je stuurt eenvoudig een paar leuke waarnemingen van dingen, die je in het aquarium zag gebeuren, in, enje kunt jezelf medewerker van de Kor noemen.

De Blenniussen naar de Blenniussenhemel.

In een klein bakje in de kelder (alias N.Z.S.-station, Lab, en volgens out-siders "stinkhok" omdat we er ook allerlei preparaten klaar maken) zaten de Blennius pholis, die lekker gegroeid waren en vaak met hun mooiste kleurtjes pronken. De kou, waarover de heer Kristensen in dit nummer schrijft, die ook in het aquarium te den Helder verliezen te weeg heeft gebracht, is ook aan de Blennius niet onopgemerkt voorbij gegaan. Juist toen ik het plan had het bakje naar de huiskamer over te brengen, bleek het te laat te zijn. De Blenniussen zijn niet meer. Waarschijnlijk was het hun te bar, want ook zij zijn zuiderlingen. De Grondels (Gobius microps) waren nog spring levend. Wie dus Blennius in een soort gelijke koele ruimte heeft staan, brenge zijn dieren naar warmere oorden.

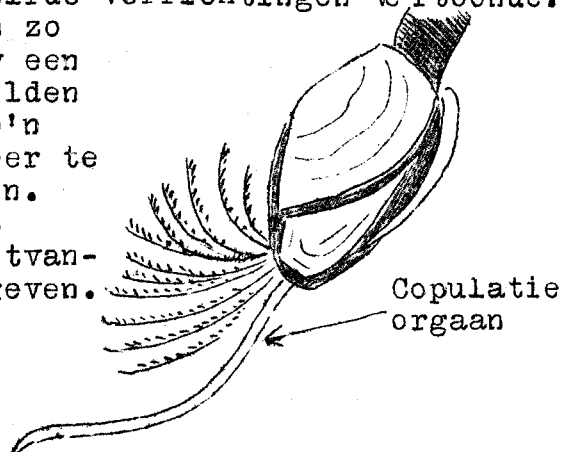
De Eendenmossels van pagina 60

In het vorige nummer schreven we dat we Eendenmossels in de bak hadden. Nu die zitten er nog in en hoe! In prima conditie en een lust voor menig bezoekers oog. Geweldig actief bewegen de vangarmpjes heen en weer tussen de melkwitte schalen en de kleine stukjes voer, die we op deze gretig uitgestoken handjes laten vallen, verdwijnen met één ruk naar binnen. Het voeren eist nog al wat zorg, vooral als we er voor willen zorgen dat elk dier wat krijgt. Kieskauwers zijn het niet. Mosselvlees, gekookte en fijngemaakte garnalen, muggenlarven, Artemia nauplii, alles wordt aanvaard. Het stuk kurk, waaraan de lange (bijna 15 cm lang) stelen gehecht zitten dobbert de gehele bak door. De kleurencombinatie van deze dieren is wondermooi. De stelen variëren van licht beige tot donker bruin. De schelp is met doorvallend licht als doorschijnend albast. De vangarmpjes zijn ook vooral in tegenlicht van het mooiste paars, terwijl de haartjes op de gezaagde rand van elk vangarmpje als zilver glanzen.

Toen wij weer eens voor de bak gezeten van dit stukje natuurpracht genoten, zagen we plotseling uit één der "mossels" een regen van zandkorrels neerdalen. Het "zand" moeten eieren of larven geweest zijn; tijdens het omlaag vallen was dit niet juist waar te nemen, omdat de "korrels" op de zandbodem niet meer terug te vinden waren. Dit herhaalde zich nog een keer en toen kon duidelijk vastgesteld worden dat het larven waren, die zichtbaar in het water bewogen. Ik vond het wel vreemd, dat de larven op de bodem bleven en niet in de bovenste waterlagen gingen rondspringen. Immers na hun jeugd stadium, gaan de larven zich aan drijvende voorwerpen hechten en is het met hun vrije leven gedaan.

Vermoedelijk echter zal dit eerst in een later stadium gebeuren, want onlangs-bij het afspeuren van de waterspiegel met de 15-malige loupe-ontdekte ik vlak bij de oppervlakte larven van eendenmossels, die zeer driftige roeibewegingen uitvoerden. Mogelijk vertoeven de juist uit de mossels vrijgekomen larven eerst enige tijd op de bodem, om na één of meer verschalingen pas in de echte plankton lagen te belanden? Of het nog eens tot

een echt kweekje van Eendenmossels zal komen? Eén van de eendenmossels trachtte ook een paring uit te voeren door het uitsteken-en uitrekken- van een copulatie orgaan, dat zeker tweemaal zo lang was als de vangarmen. Het orgaan tastte in alle richtingen rond, maar vond geen paringspartner, zodat hiermede de waarneming teneinde was. Het dier trok het copulatieorgaan weer in. Het verdween geheel binnen de mossel. De overige eendenmossels hingen ook vrijwel buiten het bereik van het copulatieorgaan, zodat een paring onmogelijk was. Wie weet krijgen we dat ook nog wel eens te zien. Het was wel lollig, dat een zeepok juist op het zelfde moment-zij het dan in miniatuur-de zelfde verrichtingen vertoonde. Als we geweten hadden dat deze eendenmossels zo levenskrachtig waren, hadden we hier wel gauw een speciale N.Z.S. mededeling van gemaakt. We wilden echter niet graag de leden blij maken met zo'n bericht om dan bij eventuele bestellingen weer te moeten vertellen dat ze toch dood gegaan zijn. Wie echter in de toekomst toch graag zo iets bijzonders-zonder voorafgaand bericht wil ontvangen-wordt verzocht dit aan de N.Z.S. op te geven. Adres; Zeezwaluwstraat 201/203 Scheveningen.

De Specialistenkring aan de start!

29 December as. zal ten huize van de voorzitter Zeezwaluwstr. 201/203 te Scheveningen de eerste werkvond van de specialistenkring gehouden worden. Zij die zich hiervoor opgegeven hebben ontvingen reeds een uitnodiging. Wie ook uitgenodigd wil worden schrijve dit per omgaande. Het programma omvat o.m. twee inleidingen en wel: De waarde van de Specialistenkring voor de zee-aquatiek en Biologia Maritima in het bijzonder door Bob Entrop en Wetenschappelijk verantwoord onderzoek door Dr. C.v.d.Meer.

Wie verricht de mooiste waarneming?

Weet U wie dat is? Het is onze penningmeester, wanneer hij nog voor Oudejaarsavond ook Uw girostorting ad F.4.-- voor het lidmaatschap 1953 in zijn brievenbus ziet liggen. Zullen we hem daarbij helpen? Vorig jaar was hij dik tevreden, want het merendeel der leden had toen aan ons verzoek: Stort voor het jaar teneinde is !!! voldaan. ZIJ kregen ook alle Korren van dit jaar. Stelt U ook Uw korren voor 1953 veilig en gireer nu maar vast. Betalen, betalen of Neptunus zal U halen!! De Haagse Werkgroepleden vallen hier natuurlijk buiten. Hier draagt de contactman per lid F.4.- aan de penningmeester af...en natuurlijk ook voor 1 Januari. Wat zal het voor de penningmeester een Goed begin worden!

Heeft U het in de krant gelezen?

In Zeeland en op de Waddenzee vist men als "exportartikel" Zeebomen, die als modeartikel in Amerika geprepareerd worden. Men spreekt van ragfijne zoutwaterplanten! Bedoeld worden hier de mooie hydroidpoliepenkolonies als het Weerboompje (Sertularia), dat in Zeeland ook als weervoorspeller in een fles met water wordt bewaard. Zelfs de tropische aquariumhouder laat het zich, zelfs nog mooi rood gekleurd, als Aqua-varen verkopen. Het schijnt voor sommige mensen in de natuurlijke kleur al niet mooi genoeg meer te zijn.